

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרֻשַׁת תְּרוּמָה

הפטרה: וד' נתן חכמה

ו' אדר תשע"ז

צאת השבת ר"ת 18:51

יום ראשון ו' אדר יום לידת משה רבנו ופטירתו
ברכת הללנה בערב

יום חמישי תענית אסתר מוקדמות, סיום 18:08
גיליון 425

יציאת השבת:

18:15

ירושלים: 18:16

כניסת השבת:

17:07

ירושלים: 17:03

וזאת התרומה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשתנו עוסקת בנתינת תרומה לצורך בניית המשכן. רבי דוד הנגיד, נכדו של הרמב"ם, דרש את האמור בפרשתנו: "וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת", על ההבדלים במניעיהם של נותני הצדקה, אם היא לכתחילה או שמא רק בדיעבד:

זהב – ראשי תיבות: זה הנותן בריא. כלומר, אדם זה לא נתן צדקה מתוך אונס או צער כלל, אלא מתוך רצון ובשמחה, זוהי נתינה השווה זהב. **כסף** – ראשי תיבות: כשרואה סכנה פותח. אדם זה נותן צדקה מתוך הידיעה שיש בכוח הצדקה להציל ולהושיע, וכמו שאמרו: 'צדקה תציל ממות'. **נחשת** – ראשי תיבות: נתינת חולה שאמר תנו. זו נתינת צדקה ברמה הנמוכה ביותר. אדם השרוי כבר במצב של חולי, חש את הסכנה ורק אז פותח את ידו, מתוך מחשבה, אולי זה יעזור? ומה כבר יש לו להפסיד?

הלימוד החשוב שלנו מן הפרשה לחיי המעשה, שעל האדם להשתדל שתהיה מתנתו תמיד מתנת זהב, עוד בהיותו בריא, ומתוך שהוא תורם תדיר יזכה להציל את עצמו מכל נגע ומחלה, וכן את כספו מאובדן. וכך דוד המלך, עליו השלום היה מבקש (תהילים כג, ו): "אך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי". כל אחד מאתנו יבקש להיות מאלו שרודפים אחריו לעשות חסד, ולא מאלו המחויבים לרדוף אחר אחרים ולבקש מהם חסד, העושה כן מובטח לו גם המשכו של הפסוק. שיזכה לשבת בבית ה' לאורך ימים – 'ישבתי בבית ה' לאורך ימים'. אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

משמעות תאריך - ז' באדר

יום לידתו ופטירתו של משה רבנו

ז' באדר הוא יום שנולד בו משה רבינו ויום שמת בו לסוף מאה ועשרים שנה. שהקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום ומחדש לחדש, שנאמר (שמות כג) 'את מספר ימיו ממלא':

תענית ז' באדר:

נוהגים חסידים ואנשי מעשה להתענות ביום זה ולומר 'סדר תיקון ליום ז' אדר' ככתוב בסידורים, לפי שמיטת צדיקים מכפרת והתענית עם תשובה ותפילה מכפרת, ויוצאת כפרה שלמה לכל ישראל: ובשנה מעוברת שיש בה שני אדרים, עיקרה של תענית זו באדר שני; ואולם יש שנוהגים תענית גם באדר ראשון, ונותנים טעם לדבר.

צפיה לישועה:

ביום זה, ז' אדר, צריך כל אדם לתת לבו לשני דברים שיהיו נטועים וקבועים אצלו לתמיד: צפיה לישועה, ויראת הדין:

צפיה לישועה כיצד? צא ולמד מלידתו של משה רבינו:

תחילת לידתו של משה רבינו בצער גדול היתה. שגור פרעה: כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, וזה שלש שנים ושליש שנה ששוטרי פרעה וכל עמו אורבים לכל אשה הרה בישראל וכיון שמלאו ימיה ללדת, והנה בן - מיד חוטפים אותו ממנה ומשליכים אותו היאורה ומטביעים אותו. מרחם אמו יצא למות. וכל ישראל, קטניהם עם גדליהם שרויין בצער ומיואשין מן הישועה:

עמרם, גדול הדור היה כיון שראה את עמו בצער הגדול הזה, אמר, לשוא אנו עמלים! עמד וגרש את אשתו לבל יולידו עוד לתוהו, ואשתו כבר היתה מעוברת עם משה שלשה חדשים. עמדו כל ישראל וגרשו נשותיהם:

באותה שעה שרתה רוח הקדש על מרים בת חמש השנים, ואמרה: עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל! ויתאוששו אביה ואמה מדבריה ויתחזקו באמונתם ובצפיתם לישועה וחזרו ונישאו זה לזה וכמוהם עשו כולם, והנה נולד מושיעם של ישראל! וכמה צער ורוגז היו אחר לידתו של משה; כל עם פרעה, אנשים ונשים וטף, ארבו כולם לצודו ולהשמידו, והנה הוא מושלך הפקר במי היאור!:

ואחר שנצל ממי היאור, שמא תאמר עברה הסכנה? והלא הסכנה גדולה עכשו שבעתים. שהרי נפל בעודו תינוק בין שני האריות, בבית פרעה הוא נתן, שמשם הזעם והחרון יוצאים על ישראל להשמידם, והרי תינוק הוא משה, את אביו לא ידע את אמו לא הכיר ואת כל עמו לא ראה - הרי יוסיפו בני עולה לענותו ויעשו גם אותו לצורר ישראל ונוסף גם הוא על שונאיו. ועדין פחדו של עמרם קים - לשוא אנו עמלים!:

עכשו בוא וראה כמה גדול כח האמונה וההתחזקות בצפיה לישועה, זו שפעמה בלב מרים והפעימה את לבות אחרים שמלאו אמונה וצפיה כמוה, אלמלא נולד משה מה טעם היה לכל העולם ומלואו, שהיה חוזר לתוהו ובוהו. ועכשו שנולד אף על פי שהוא נתון בין שני אריות - סוף שיצא משם ויושיע את כל עמו ויאיר לכל העולם בכל הדורות, ואת מלתעות רשעים ישבר, ואף הם יאמרו: ה' הצדיק!:

הא למדת, כמה צריך כל אדם בכל עת ובכל שעה להתחזק באמונה ולצפות לישועה:

יראת הדין:

יראת הדין כיצד? צא ולמד ממייתתו של משה רבינו. משה רבינו אדון כל הנביאים, שמיום שנולד שרתה בו רוח נבואה, והושיע לישראל, ועשה כל האותות והמופתים במצרים, וקרע את הים, ודרך דרך בשמים, ותפס במלחמתו של מלאכים ושרפים וקבל תורה של אש, ודר תחת כסא של אש, ודבר עם ה' פנים אל פנים, ולמד תורה לכל ישראל, וכלכלם ארבעים שנה במדבר, ועשה מלחמה עם סיחון ועוג, והעמיד חמה ולבנה - כיון שחטא חטא קל במי מריבה, ונתמעט קידוש שמו יתברך בשגגתו, נגזרה עליו מיתה - על אשר מעלתם בי בתוך בני ישראל וגו' כי מנגד תראה את הארץ וישקמה לא תבוא (דברים לב); ולא עמדו לו כל זכויותיו וצדקותיו אשר פעל עם ישראל כנגד מידת הדין, שהיא מידת האמת של בורא כל העולמים:

הא למדת כמה גדול עמקו של הדין וכמה צריך אדם להתירא מן החטא אפילו של שוגג, כל שכן מן החטא שאינו של שוגג:

מדרשי חכמים על לידתו של משה:

וילך איש מבית לוי - להיכן הלך? אמר רב יהודה בר זבינא: שהלך בעצת בתו. תנא: עמרם גדול הדור היה, כיון שראה שאמר פרעה הרשע: כל הבן הילוד תשליכו (שם א), אמר: לשוא אנו עמלים. עמד וגרש את אשתו. עמדו כולם וגרשו את נשותיהם. אמרה לו בתו: אבא, קשה גזרתך יותר משל פרעה, שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות; פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא; פרעה הרשע ספק מתקיימת גזרתו, ספק אינה מתקיימת, אתה צדיק בודאי שגזרתך מתקיימת, שנאמר: ותגזר אקרי ויקם לך (איוב כב). עמד והחזיר את אשתו, עמדו כולם והחזירו את נשותיהם. (סוטה יב).

ויקח את בת לוי - 'והחזיר' - לא נאמר, אלא ויקח. אמר רב יהודה בר זבינא: שעשה לה מעשה ליקוחים; הושיבה באפריון, ומרים ואהרן מרקדים לפניהם, ומלאכי השרת אומרים: אם הבנים שמחה (שמות רבה א); ותהר האשה ותלד בן - והלא היתה מעוברת בו שלשה חדשים מקודם? אמר רב יהודה בר זבינא: מקיש לידתה להזרתה; מה הזרתה שלא בצער, אף לידתה שלא בצער (סוטה שם):

ותרא אותו כי טוב הוא - רבי מאיר אומר: טוב שמו. רבי יהודה אומר: ראוי לנביאות. רבי נחמיה אומר: טוביה שמו. אחרים אומרים: נולד כשהוא מהול. וחכמים אמרו: בשעה שנולד משה נתמלא כל הבית אורה. כתיב הכא: ותרא אותו כי טוב, וכתיב התם (בראשית א): וירא אלקים את האור כי טוב. (ילקוט שמות קסו):

ולמה השליכו אותו ביאור? כדי שיהיו חושבין האסטרולוגין שכבר הושלך למים ולא יחפשו אחריו: כיון שהושלך משה למים, אמרו: כבר מושלך מושיען במים. מיד בטלו הגזרה: אמר ר' אחא בר חנינא: אותו היום, ששי בסיון היה. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה, ילקה במים ביום זה?

האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העברית - למה אמרה מרים 'מן העבריות', וכי אסור לו למשה לינק מחלב הנכריות? לפי שהחזירתו למשה על כל המצריות להניק אותו, ופסל את כולו. ולמה פסלן? אמר הקדוש ברוך הוא: הפה שעתיד לדבר עמי, ינק דבר טמא? דבר אחר, למה פסל דדיהן? אמר הקב"ה: זה עתיד לדבר עמי, למחר יהיו המצריות אומרות: זה שמדבר עם השכינה - אני הניקתיהו. (שמו"ר א): לפיכך לא ינק אלא מאמו, כך גדל משה בקדושה ובטהרה.

הלכות חודש אדר ותענית אסתר

א. משנכנס אדר מרבין בשמחה וכמו שנאמר במגילת אסתר: והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה, לומר שמול החודש גורם לטובה ולכן ישראל שיש לו קובלאנא משפטית נגד גוי, ישתדל כמיטב יכולתו שהדיון בתביעתו יתקיים בחודש אדר, מפני שיד ישראל על העליונה בחודש אדר, וגבר ישראל. [ילקוט יוסף מועדים, עמוד רעג. חזון עובדיה פורים עמ' לא.]

ב. היוצא בשיירה או מפליג באניה בלב ים, ואינו מוצא מגילה כשרה להוליך עמו כדי שיוכל לקרותה בזמנה כראוי, יכול לקרות המגילה אפילו בתחלת החודש, אך לא יברך ברכות המגילה. אבל סעודת פורים ומשלוח מנות ומתנות לאביונים אינם נוהגים אלא בזמנם. ועין בירושלמי: כל החודש כשר לקריאת המגילה שנא' והחודש אשר נהפך להם מגיון לשמחה, ובלבד עד חמשה עשר. אולם מרן הב"י כתב, שני' דלא סמכינן על חירושלמי בזה אלא בשעה"ד, כיון שלא הובא בש"ס דידן. וכ"פ בש"ע שם שוקראנה בלי ברכה. וקראנה בלילה (וביום).

ג. מנהג חסידים ואנשי מעשה (הבראים) להתענות ביום שבעה באדר שהוא יום פטירת משה רבינו. ונוהגים לעשות לימוד בליל שבעה באדר, ומנהג יפה הוא.

ד. יש נוהגים שאם יש עשרה מתענים בבית הכנסת בשבעה באדר, מציאים ספר תורה במנחה וקוראים ויחל. וכן השליח צבור אומר ברכת עננו ברכה בפני עצמה בחזרה, כשאר תעניות צבור. ויש אומרים שאין נכון לעשות כן. ולכן שב ואל תעשה עדיף, והשליח צבור לא יאמר עננו בחזרה ברכה בפני עצמה, אלא בשומע תפלה, וכן לא יוציאו ספר תורה במנחה לקריאת "ויחל". וכן לעניין נשיאות כפים, שב ואל תעשה עדיף.

ה. בימי מרדכי ואסתר נקהלו היהודים בשלשה עשר לחודש אדר לעמוד על נפשם ולהניקם מאויביהם, והיו צריכין לבקש רחמים מאת ה' יתברך שיעזרם. ומצינו שכאשר היו ישראל במלחמה, התענו שיעזרם ה', וגם משה רבינו עליו השלום ביום שנלחם עם עמלק התענה, ואם כן מסתמא גם אז בימי מרדכי ואסתר התענו ביום י"ג באדר. ולכן קיבלו עליהם כל ישראל יום זה לתענית ציבור ונקרא תענית אסתר, כדי לזכור שהבורא יתברך רואה ושומע תפילת כל איש בעת צרתו, כאשר יתענה וישוב אל ה' בכל לבבו כמו שעשה לאבותינו בימים ההם. ומכל מקום אין תענית זו חובה כל כך כמו ארבע תעניות שכתובים במקרא.

ו. השנה מקדימים להתענות תענית אסתר ביום חמישי י' באדר, (תחילת הצום: 4:45 סיום הצום: 18:08). יש הנוהגים להקדים נתינת זכר למחצית השקל שהיו נותנים בזמן שבית המקדש היה קיים. יש נוהגים לתת 3 מטבעות היוצאות במדינה, ומנהיגו לתת כסף בערך של 10 גרם כסף טהור, שהוא שיעור מחצית השקל, (כיום כעשרים ואחד שקלים).

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לפיפאות: אברהם ולאה ציטרון. ה"ה יצחק שושן. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה יהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עוזר בן עישה. תקוה בת עזריאל. אלהה בת ג'אן. מזל בת ענולה. אברהם בן רחל. הראל בן אביגיל. יהודה גלר. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי ה"ה.

להחזרת נעדרי צה"ל ושביי ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו.

וַיִּלְוֵי נִשְׁמַת הַנְּעָרִים: אֵייל יִפְרַח ה' ד', גִּיל-עַד שְׁעָאר ה' ד', נִפְתְּלֵי יַעֲקֹב פִּרְנָקֵל ה' ד'. וְלֵעַ נַחֲלִיל מִבְּצַע צוֹק אִיתֵּן ה' ד'.

[illegible]

אלהוטיים. נעמה בת מלכה, יצחק ושמחה איליו. ראובן אלקן נוסד. כוליקה שושן. לאהה מנד. ודדה בת דוד. עליה סן. ר' חיים אהרן. לוי יצחק אמדי. אורן מנחם. שרה אולאל.

מעיס משה, ישראל בן גמדה, חד חלמי, חד גרסברג, וואלדל, עמוס דמרי, רבי יחזקאל הכהן, יוסבד ועקמן, עישה דודן, חותינאל, סימנאב משה יהודה, אליאור קדושים ז"ל.

לע"נ הנספים בשוואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריץ, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיינ בעלון זה בשעת התפילה